

Patryk Banasiak

Toruń, dn. 15.09.2023

Kierunek: archeologia

Nr indeksu: 502917

Streszczenie pracy doktorskiej pt. „Geneza i funkcje średniowiecznego grodu Visegrad na pograniczu pomorsko-kujawskim. Studium archeologiczne”

Opracowanie pt. „Geneza i funkcje średniowiecznego grodu Visegrad na pograniczu pomorsko-kujawskim. Studium archeologiczne” jest pracą dyplomową Pana Patryk Banasiak, kończącą studia doktoranckie w zakresie archeologii. Składa się ona z dwóch tomów: części analitycznej (tom I) oraz katalogowej (tom II). Podstawowym celem realizowanej dysertacji doktorskiej jest opracowanie kompleksowej monografii grodziska średniowiecznego w Bydgoszczy - Fordonie (stan.150), identyfikowanego z historycznym Wyszogrodem.

Część analityczną (tom I) otwierają zagadnienia wprowadzające w opracowanie. W tym rozdziale autor uzasadnia podjęcie problematyki badawczej, stawiane w pracy cele, a także definiuje problematykę, zakres badań, podstawy źródłowe oraz opisuje metody badań. Przegląd opracowań historycznych podejmujących problematykę dziejów ośrodka wyszogrodzkiego to kolejne poruszone w pracy zagadnienie. Zebrane w tym rozdziale informacje stanowią podstawę do kompleksowego przedstawienia rozwoju dyskusji badawczej na temat Wyszogrodu. Część wprowadzającą zamyka omówienie szeroko pojętych uwarunkowań przyrodniczo-geograficznych, które w dalszych rozdziałach mają umożliwić osadzenie Wyszogrodu, oraz związanej z nim sieci osadniczej, w szerszy kontekst uwarunkowań naturalnych. Tom I zawiera także opis historii i stanu badań nad średniowiecznym Wyszogrodem oraz jego zapleczem osadniczym. Omówiono w nim prace badawcze prowadzone dotąd na stanowisku oraz dotychczasową literaturę przedmiotu z nim związaną. Przedstawienie tej problematyki jest kluczowe, dla poprawnego rozpoznania możliwości interpretacyjnych, ale także na wskazanie perspektyw badań na następne lata, które zostały opisane w końcowej części pracy. Opis i interpretacja stratygrafii kulturowej z terenu grodziska wyszogrodzkiego jest jednym z kluczowych wątków podejmowanego opracowania. Dlatego też został

szeroko omówiony w kolejnym rozdziale. Przedstawiono w nim analizę warstw kulturowych, umocnień obronnych i struktur tworzących zabudowę wewnętrzną. Opis stratygrafii grodziska został uzupełniony o omówienie pozostałości cmentarzyska i osady przyrodowej. Kluczowym elementem tomu I jest analiza ruchomego materiału źródłowego, na który składa się ceramika naczyniowa oraz tzw. „przedmioty wydzielone”. Wykonane w tej części analizy stanowią punkt wyjścia do dalszych opracowań o charakterze interpretacyjnym. Pierwszym z nich jest ten przedstawiający podstawy chronologii i periodyzacji stanowiska. Osadzenie Wyszogrodu w przestrzeni oraz na osi czasu pozwala w dalszej kolejności podjąć refleksję na temat ponadlokalnych struktur osadniczych. Zagadnienie to omówione zostało w kolejnym rozdziale. Omówione wcześniej przekazy pisane, źródła archeologiczne oraz analizy osadnicze pozwoliły wyróżnić główne funkcje, jakie mógł pełnić Wyszogród w średniowieczu. Opracowanie zamyka rozdział stanowiący syntezę wiedzy na temat Wyszogrodu. Przedstawiono w nim problem genezy i rozwoju Wyszogrodu w kontekście relacji wielkopolsko-pomorskich, a także wpisano go w proces wyodrębniania się lokalnych struktur politycznych administracyjnych i społecznych. Tom pierwszy zamyka podsumowanie wraz z perspektywami badawczymi oraz zestawienie wykorzystanej literatury.

Tom II monografii stanowiska prezentuje katalog źródeł zebranych w trakcie prac badawczych. Są to przede wszystkim trzy zestawienia – katalog nieruchomości i ruchomego materiału źródłowego oraz zestawienie stanowisk archeologicznych z rejestru Archeologicznego Zdjęcia Polski z obszaru powiatu bydgoskiego w granicach dawnej kasztelani wyszogrodzkiej. Ma on zatem charakter źródłoznawczy i stanowi uzupełnienie, względem tomu I.

Oba tomy opracowania są ze sobą powiązane odwołaniami w części opisowej pracy. Traktowane łącznie stanowią kompendium wiedzy na temat historycznego Wyszogrodu w kontekście badań archeologicznych.

Benedikt Potny